

CLB-Handreiking: Hoe je lokaal armoede en schulden kan bestrijden

Stress, onzekerheid, niet mee kunnen doen: de gevolgen van armoede en schulden zijn vaak veel ingrijpender dan alleen financieel. De cijfers liegen er niet om. Een derde van de Nederlandse huishoudens heeft betalingsachterstanden. Anderhalf miljoen Nederlandse huishoudens hebben zelfs te kampen met schulden die risicovol of problematisch zijn en ruim een half miljoen Nederlandse huishoudens leven in armoede. Kinderen die opgroeien in armoede lopen bovendien het risico om op latere leeftijd in een vergelijkbare situatie terecht te komen.

Door de coronacrisis zullen er alleen maar meer huishoudens in de problemen komen.¹ Het ondersteunen van kwetsbare inwoners is een belangrijke taak van de lokale overheid. Ze zijn verantwoordelijk voor het armoedebeleid, het voorkomen van problematische schulden en de schuldhulpverlening. Hoe je dat doet en voor wie is een politieke keuze. Wat kan je als lokale PvdA betekenen in de aanpak van schulden en armoede? Hoe zorg je ervoor dat iedereen mee kan doen, voorkom je sociale uitsluiting en zorg je dat gezinnen weer perspectief hebben.

¹ Nibud, 9-12-2019, [‘Half miljoen Nederlanders leven in armoede’](#), Schuldenlab NL, 16-6-2020, [‘COVID-19 en schuldenproblematiek in Nederland’](#), en Binnenlands Bestuur, 21-8-2020, [‘Voor het eerst harde cijfers over schuldenproblematiek’](#).

1. Inkomensondersteuning en kosten verminderen

Voor wie niet genoeg inkomen of vermogen heeft om in het levensonderhoud te voorzien zijn er verschillende soorten inkomensondersteuning om ervoor te zorgen, dat mensen fatsoenlijk mee kunnen doen in de samenleving. Sommige regelingen zijn overal gelijk, anderen verschillen per gemeente. Waar de ene gemeente een ruimhartig minimabeleid voert, wordt er in de andere gemeente op bezuinigd. Onze samenleving kent structurele ongelijkheid en die ongelijkheid kan je bestrijden of vergroten, afhankelijk van je lokale maatregelen.

1.1.1 Algemene bijstand

Voor inwoners, die niet genoeg verdienen voor hun levensonderhoud en ook geen recht hebben op een andere uitkering of voorziening, bestaat de algemene bijstand. Het recht op bijstand is vastgelegd in de Participatiewet. De uitkering wordt aangevraagd bij de gemeente, die controleert of een aanvrager aan de voorwaarden voldoet.

Wie een bijstandsuitkering ontvangt, heeft verschillende verplichtingen. Naast de sollicitatieplicht is er ook de tegenprestatie: als de gemeente dit vraagt, moet een bijstandsgerechtigde een tegenprestatie naar vermogen uitvoeren. Dit zijn onbetaalde werkzaamheden die van nut zouden zijn voor de samenleving. De tegenprestatie is eind vorig jaar verplicht gesteld door Tamara van Ark (VVD), de toenmalige staatssecretaris van sociale zaken en werkgelegenheid. Al met al een contraproductieve stap, die gemeenten veel tijd en geld kost – bijvoorbeeld door te zoeken naar geschikte werkzaamheden voor de tegenprestatie – en de bijstandsgerechtigden nauwelijks iets oplevert. De tegenprestatie is een dwangmiddel en verplichting die juist niet bijdraagt aan het vinden van werk.

Bovendien is het een blijk van wantrouwen richting een kwetsbare groep mensen: het kabinet lijkt het doen voor komen alsof alleen een dwangmiddel als de tegenprestatie deze groep in beweging kan krijgen, terwijl een groot deel van deze groep nuttig en waardevol werk als mantelzorg of in andere vrijwilligersfuncties verricht. Niet willen werken, zoals vaak gezegd wordt, is het probleem niet, nog niet kunnen wel. Persoonlijke en positieve begeleiding is hier van meer hulp dan de verplichte tegenprestatie. Niet voor niets voeren verschillende gemeenten de verplichting niet uit.

1.1.2 Voorbeeld: geen tegenprestatie in Rotterdam

Zo schafte Rotterdam onder aanvoering van PvdA-wethouder **Richard Moti** de tegenprestatie af. In plaats van verplicht papierprikken gaat de gemeente met bijstandsgerechtigden in gesprek. Via maatwerk worden zij weer op weg geholpen naar werk. In 2019 nam het aantal werklozen met 4000 af. Ook in Oldambt – met de PvdA in het college - wordt de tegenprestatie, zoals ingevoerd door Van Ark, niet uitgevoerd. Het leveren van mantelzorg of doen van ander vrijwilligerswerk, wordt terecht gezien als tegenprestatie.²

1.1.3 Armoedeval voorkomen

Wie uit de bijstand weer aan het werk gaat, gaat er paradoxaal genoeg niet altijd op vooruit. Het inkomen stijgt, maar daardoor neemt het recht op inkomensondersteunende voorzieningen af,

² Lokaal Bestuur, 01-12-2019, [‘Met het wantrouwen achter de verplichte tegenprestatie is echt niemand geholpen’](#) en Lokaal Bestuur, 01-12-2019, [‘Stop het wantrouwen en help gemeenten om de Participatiewet te verbeteren’](#).

waardoor er onder de streep soms minder over blijft. Dit fenomeen noem je de armoedeval. Door slim aan de knoppen te draaien in het minimabeleid – bijvoorbeeld de inkomensgrenzen voor minimaregelingen verhogen en het optuigen van een ruimhartige bijzondere bijstand – en door te zorgen dat inwoners bekend zijn met alle regelingen, kan je zo'n armoedeval voorkomen.

1.1.4 Voorbeeld: werken loont weer in Leidschendam-Voorburg

Sinds de invoering van het nieuwe armoedebeleid op 1 januari 2019 is de armoedeval in Leidschendam-Voorburg verleden tijd en gaan alle inwoners er in besteedbaar inkomen op vooruit als zij vanuit de bijstand weer aan het werk gaan. In het nieuwe minimabeleid wordt meer rekening gehouden met de verschillen tussen huishoudens bij de verdeling van de individuele inkomstenstoeslag: huishoudens die het minste te besteden hebben, krijgen meer toeslag, terwijl huishoudens die een hoger besteedbaar inkomen hebben iets minder krijgen. Ook zijn de doelgroepen voor het kindpakket uitgebreid en is de inkomensgrens voor bepaalde minimaregelingen verhoogd naar 130%. Dat de aanpak werkt, blijkt uit een tussenevaluatie, die in juli gemaakt werd.³

1.1.5 Voorbeeld: vertrouwensexperiment in Tilburg

De regels in de bijstand – hoeveel je mag bijverdienen, hoe het precies met de sollicitatieplicht zit – zijn ingewikkeld en streng. Vaak voelen inwoners met een bijstandsuitkering een grote afstand tot de gemeente, terwijl de overheid juist tot steun zou moeten zijn. Bovendien mist de menselijke aanpak en ontbreekt het vertrouwen vanuit de overheid. Er wordt gekeken hoe inwoners zo snel mogelijk weer aan het werk, van de uitkering weer terug de arbeidsmarkt op, maar daarbij worden aspecten als geluk en welzijn van de inwoners nauwelijks meegewogen. Om hier verandering in te brengen probeerde de gemeente Tilburg in samenwerking met Tilburg University een andere aanpak uit. In het vertrouwens experiment⁴ wordt geëxperimenteerd met minder regels, meer begeleiding en meer keuzevrijheid.

In totaal deden achthonderd Tilburgers met een uitkering mee aan het experiment. Zij werden door een loting onderverdeeld in vier groepen. Elke groep kreeg een andere aanpak. De deelnemers van de eerste groep bepaalden zelf wat de beste manier was om naar werk te zoeken. Desgewenst kregen de deelnemers ondersteuning. Zij mochten vrijwilligerswerk doen, een extra deel van de bijverdiensten houden en bij het vinden van een baan kregen zij een bonus. De tweede groep bleef solliciteren, met extra begeleiding van een werkcoach. Ook de derde groep bleef solliciteren en kreeg ondersteuning van een werkcoach. Deelnemers van de derde groep mochten bovendien een extra deel van de bijverdiensten houden en kregen een bonus als zij een baan vonden. Voor de vierde groep veranderde er niets: zij kregen dezelfde ondersteuning als voorheen.⁵

Het experiment is ondertussen afgerond en de uitkomsten zijn positief. Uit de eindrapportage blijkt dat vertrouwen loont. Minder regels en meer vrijheid zorgen ervoor dat deelnemers gelukkiger en gezonder waren. Bovendien wordt de route naar werk makkelijker gevonden. Zoals het Centraal Planbureau al

³ Gemeenteraadsvergadering Leidschendam-Voorburg, 11-12-2018, 2.f [‘Raadsvoorstel: Vaststellen Minimabeleid 2019-2022 \(744\)’](#), ingekomen raadsstukken, 10-7-2020, [‘Raadsbrief tussenevaluatie minimabeleid en onderzoek armoedeval \(1408\)’](#), en gemeente Leidschendam-Voorburg, 8-7-2020, [‘Werken loont weer’](#).

⁴ Maakt Mede Mogelijk Tilburg, [‘Vertrouwensexperiment’](#).

⁵ Gemeente Tilburg, 11-9-2017, YouTube video [‘Het Vertrouwensexperiment’](#), Brabants Dagblad, 26-6-2018, [‘Proef Bijstand: mensen bloeien al op’](#) en 19-7-2020, [‘Tilburgs experiment met soepelere bijstand haalde het beste uit deelnemers naar boven: ‘Ik word weer gezien’](#).

eerder aantoonde, blijkt ook nu weer dat het strenge beleid van de afgelopen jaren in ieder geval niet tot betere resultaten leidt.⁶

1.2 Bijstand voor zelfstandigen (Bbz)

Zzp'ers, die (tijdelijk) weinig inkomen hebben, kunnen in sommige gevallen een Bbz-uitkering aanvragen bij de gemeente. Er zijn verschillende situaties, waarin iemand een aanvraag voor een Bbz-uitkering kan doen:

- Pre-starters: inwoners, die zich vanuit de bijstand oriënteren om als zzp'er aan de slag te gaan, kunnen met de gemeente een voorbereidingsperiode afspreken. In die periode hebben zij geen sollicitatieplicht en houden ze recht op de uitkering. Gemeenten kunnen zelf bepalen om eventueel extra scholing of begeleiding aan te bieden bij het opzetten van de onderneming;
- Startende ondernemers: wie vanuit de bijstand zzp'er wil worden, moet eerst een ondernemersplan schrijven. Blijkt uit het ondernemersplan, dat het om een levensvatbaar bedrijf gaat en voldoet de starter aan de voorwaarden, dan kan de gemeente bepalen dat hij/zij voor een bepaalde periode een uitkering behoudt en/of een bedrijfskrediet krijgt;
- Gevestigde ondernemers: heeft een zzp'er met een bestaande onderneming tijdelijke financiële problemen, dan kan er vanuit de Bbz aanspraak gemaakt worden op een periodieke uitkering en/of bedrijfskrediet, mits het bedrijf levensvatbaar is;
- Oudere zelfstandigen: Zzp'ers, die in de afbouwfase van hun bedrijf zitten, kunnen via de Bbz het inkomen aanvullen tot bijstandsniveau.

De Bbz-uitkering kan worden aangevraagd bij de gemeente. De gemeente beslist of de aanvrager recht heeft op de uitkering en wat de hoogte is. Gemeenten kunnen daarnaast extra ondersteuning bieden, bijvoorbeeld voor het opstarten of juist bij het beëindigen van het bedrijf.⁷

1.3 IAOW-uitkering

Een IOAW-uitkering (Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) is een speciale bijstandsuitkering voor 50-plussers. Wie geboren is voor 1 januari 1965⁸ en na het vijftigste levensjaar werkloos is geworden kan soms na de WW- of WGA-uitkering een IOAW-uitkering krijgen. De uitkering is een aanvulling op het (gezins)inkomen tot bijstandsniveau. Het inkomen van de partner wordt verrekend met de uitkering. Daarnaast is de kostendelersnorm van toepassing.

Het verschil met de gewone bijstandsuitkering is dat het vermogen en eigen huis buiten beschouwing worden gehouden. Ook een eenmalige ontslagvergoeding wordt niet meegeteld, evenals een onkostenvergoeding uit vrijwilligerswerk tot een maximum van €1700,- per jaar.

Naast de leeftijdseis en de eis, dat iemand na de vijftigste verjaardag werkloos is geworden, moet de aanvrager ook aan ten minste één van de aanvullende voorwaarden voldoen, die door de Rijksoverheid zijn bepaald. De aanvullende voorwaarden vind je [hier](#). De IOAW-uitkering wordt aangevraagd bij de

⁶ Maakt Mede Mogelijk Tielburg, 22-6-2020, '[Elk eind is een begin](#)'.

⁷ Rijksoverheid, '[Regels bijstand voor zelfstandigen \(Bbz\)](#)'.

⁸ De IOAW wordt sinds 1 januari 2015 langzaam afgebouwd, daarom kunnen mensen geboren ná 1 januari 1965 de uitkering niet meer aanvragen.

gemeente, die vervolgens controleert of de aanvrager aan de eisen voldoet en beslist of die de uitkering krijgt.⁹

1.4 IOAZ-uitkering

Voor oudere zelfstandigen die er over denken om te stoppen als ondernemer, omdat het bedrijf te weinig oplevert om van te leven, bestaat de IOAZ-uitkering (Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen). De uitkering is voor zzp'ers die ouder dan 55 jaar zijn, maar nog niet de AOW-leeftijd hebben bereikt.

Na aanvraag van de uitkering moet het bedrijf binnen negentien maanden opgeheven worden. Vanaf dat moment hebben de ondernemers recht op de uitkering. Naast de leeftijdseis zijn er nog meer aanvullende voorwaarden voor de IOAZ. Deze lees je [hier](#). De uitkering kan worden aangevraagd bij de gemeente, die onderzoekt of aan de voorwaarden wordt voldaan.

Bij een IOAZ-uitkering wordt een eigen vermogen tot een bedrag van € 136.848 niet meegerekend. Het vermogen dat iemand boven dit bedrag heeft, wordt in mindering gebracht op de uitkering en ook de kostendelersnorm geldt bij deze uitkering.¹⁰

1.5 Bijzondere bijstand

Van een bijstandsuitkering kunnen alleen de hoogst noodzakelijke uitgaven gedaan worden. In aanvulling hierop kan in bepaalde omstandigheden voor bijzondere kosten, die niet via andere regelingen vergoed worden, bijzondere bijstand worden uitgekeerd. Denk aan de babyuitzet, de ouderbijdrage van school of dure apparatuur, zoals een wasmachine.

Bijzondere bijstand kan een gift zijn, maar ook een lening. Het college van B&W bepaalt de invulling en uitvoering van het bijzondere bijstandsbeleid. Het is natuurlijk om hier als raad invloed op uit te oefenen. Zo bepaalt het college bijvoorbeeld welke voorwaarden er aan de bijzondere bijstand verbonden zijn en tot welk inkomen iemand een aanvraag kan doen. In de ene gemeente is dat bijvoorbeeld 110% van de bijstandsnorm, terwijl het in de andere gemeente tot 130% gaat.

1.6 Individuele inkomenstoelage

Wie langere tijd een laag inkomen heeft en hierin geen verbetering verwacht, kan in sommige gevallen aanspraak maken op individuele inkomenstoelage. Dit is een jaarlijkse toeslag als aanvulling op het inkomen. De gemeente verleent de toeslag.

Net als bij de bijzondere bijstand kunnen gemeenten aanvullende voorwaarden stellen. Als raad bepaal je de hoogte van de toeslag en wie daarvoor in aanmerking komt (tot welke inkomensgrens). Ook bepaalt de gemeente na hoeveel jaar rondkomen van het lage inkomen (referentieperiode) iemand recht heeft op individuele inkomenstoelage. Meestal is dit na drie tot vijf jaar. De PvdA in Ommen diende succesvol een motie in waarmee deze periode omlaag werd gebracht van vijf naar drie jaar.¹¹

⁹ Rijksoverheid, ['Wanneer kom ik in aanmerking voor een IOAZ-uitkering?'](#).

¹⁰ Rijksoverheid, ['Kom ik in aanmerking voor een IOAZ-uitkering?'](#).

¹¹ Gemeenteraad Ommen, motie bij de programmabegroting 2019, 8-11-2019, ['Individuele inkomenstoelage'](#).

1.7 Individuele studietoelage

Studenten die door een lichamelijke of geestelijke beperking of een chronische ziekte niet tot nauwelijks in staat zijn om naast hun studie te werken, kunnen in aanmerking komen voor individuele studietoelage. Dit is een gift. Gemeente verstrekken deze toelage en bepalen de voorwaarden.

De hoogte van de toelage verschilt per gemeente. In Groningen is de hoogte van de toelage afhankelijk van de leeftijd van de student: een 18-jarige ontvangt € 110, terwijl iemand van 21 jaar of ouder € 220 per maand ontvangt.¹² Wie de toelage in Den Haag aanvraagt, krijgt € 150 per maand, ongeacht de leeftijd.¹³ Utrechtse studenten ontvangen € 300 per maand.¹⁴

Deze verschillen zijn vanaf volgend jaar verleden tijd. Per 1 januari 2021 gaat er een wetswijziging in, waarmee de aanvraag-, toekenningsprocedure en de hoogte van de individuele studietoelage geharmoniseerd worden. Alle studenten die voor de individuele studietoelage in aanmerking komen ontvangen dan € 300 per maand.

1.8 Collectieve ziektekostenverzekering

Een grote groep mensen heeft moeite om zorgkosten en het eigen risico te betalen. Dat leidt tot zorgmijdend gedrag. In sommige gemeenten kunnen minima meedoen aan de collectieve (aanvullende) zorgverzekering. De gemeente maakt hierover afspraken met een zorgverzekeraar. Doorgaans geeft de verzekeraar een korting en betaalt de gemeente (deels mee aan) de premie. Bovendien is het vaak mogelijk het eigen risico mee te verzekeren. Hoe de zorgverzekering er uitziet en wat de voorwaarden zijn, verschilt per gemeente. Gemeenten met een collectieve zorgverzekering zijn onder andere [Amsterdam](#), [Breda](#) en [Eindhoven](#).

1.9 Kwijtschelden van gemeentelijke belastingen en betalingsregelingen

Gemeenten kunnen gemeentelijke belastingen kwijtschelden of betalingsregelingen treffen. Hierbij moet rekening gehouden worden met de landelijk vastgestelde regels uit de Leidraad Invordering 2008. Als iemand bijvoorbeeld te veel vermogen heeft, mogen belastingen niet kwijtgescholden worden.¹⁵ Ook hier geldt: gemeenten stellen zelf voorwaarden welke belastingen in aanmerking komen voor kwijtschelding en wat de inkomensgrenzen zijn.

1.10 Voedselbank

In 96% van de Nederlandse gemeenten is de voedselbank actief. Wie (tijdelijk) niet in het eigen levensonderhoud kan voorzien, kan in aanmerking komen voor hulp van de voedselbank. In 2019 werden 151.000 mensen geholpen door de voedselbank. Naar verwachting ligt dat aantal dit jaar een stuk hoger door de coronacrisis. Op de peildatum 30 juni 2020 was er al een groei van 8,5% ten opzichte van vorig jaar. Driekwart van de voedselbanken krijgt ondersteuning van de gemeente. In de ene

¹² Gemeente Groningen, '[Individuele studietoelage aanvragen](#)'.

¹³ Gemeente Den Haag, '[Individuele studietoelage aanvragen](#)'.

¹⁴ Gemeente Utrecht, '[Individuele studietoelage aanvragen](#)'.

¹⁵ Overheid.nl, Wettenbank, '[Leidraad Invordering 2008](#)' en Vereniging Nederlandse Gemeenten, '[Normbedragen kwijtschelding belastingen per 1 januari 2020](#)'.

gemeente is dit in de vorm van een subsidie, in de andere gemeente door het vergoeden van de huisvestingskosten en de energierekening.¹⁶

1.11 Kledingbank en Dress for Succes

Naast voedselbanken zijn er in steeds meer gemeenten ook kledingbanken voor inwoners met een laag inkomen. Doorgaans hanteren kledingbanken dezelfde inkomensnorm als voedselbanken. De kledingbank voorziet in de basisbehoefte van kleding. Inwoners kunnen er terecht voor zomer- en winterkleden.¹⁷

Tijdens een sollicitatiegesprek wil je graag goed voor de dag komen. Daarom werd in 2001 *Dress for Succes* opgericht. Deze organisatie helpt werkzoekenden aan een passende outfit voor hun sollicitatie. Inmiddels zijn er negen *Dress for Succes*-winkels in Nederland. Gemeenten zijn een belangrijke partner van de organisatie, onder andere als doorverwijzer vanuit re-integratietrajecten, maar ook door de subsidies, die ze aan de verschillende vestigingen geven.¹⁸

2. Participatie bevorderen en kinderarmoede bestrijden

Meedoen is voor kinderen enorm belangrijk: mee op het schoolreisje, je verjaardag met je vriendjes en vriendinnetjes kunnen vieren, een cadeautje aan je jarige vriend(in) geven en lid kunnen worden van een sportvereniging. Veel gemeenten hebben regelingen, zodat (kinderen van) inwoners met een laag inkomen ook mee kunnen doen en sociale uitsluiting voorkomen wordt.

Deze regelingen worden doorgaans vastgelegd in het minima- of armoedebeleid. Sommige gemeenten kennen een speciale verordening maatschappelijke participatie minima. De uitvoering van de regelingen verschilt per gemeente. In de ene gemeente gaat dit via een stadspas, in de andere via een meedoenregeling. Er zijn ook gemeenten met specifieke kindpakketten (zie 2.1).

Zo heeft Venlo een stadspas voor inwoners met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm en voor mantelzorgers. Aan de pas is een bepaald budget verbonden, dat uitgegeven kan worden bij bedrijven en organisaties in Venlo. Ook krijg je met de pas korting op cultuur en sport.¹⁹ Tilburg heeft een meedoenregeling voor inwoners met een inkomen tot 130% van het minimum. Via de regeling kunnen inwoners meedoen aan zo'n 1700 activiteiten: van pianoles tot groepswandelingen.²⁰

2.1 Kindgericht armoedebeleid

Eén op de twaalf kinderen in Nederland groeit op in armoede. Om te zorgen, dat deze kinderen ook mee kunnen doen – aan sportles, muziekles of het schoolreisje – en dezelfde kansen krijgen als andere kinderen, hebben verschillende gemeenten een kindgericht armoedebeleid.²¹ Eén van die gemeenten is

¹⁶ Voedselbanken.nl, 20-8-2020, '[Voedselbanken bereiden zich voor op flinke groei](#)', en '[Feiten en cijfers Voedselbanken Nederland – 2020](#)'.

¹⁷ Kledingbank.nl, '[Kledingbanken in Nederland](#)'.

¹⁸ Dress for Succes, '[Jaarverslag 2019](#)' en <https://www.dressforsuccess.nl/>.

¹⁹ Stadspas Venlo, <https://stadspasvenlo.nl/>.

²⁰ T-helpt, '[Aanbod meedoenregeling](#)'.

²¹ Nederlands Jeugdinstituut, '[Kindgericht armoedebeleid](#)'.

Rheden. Vanuit het Rhedense kindpakket worden verschillende zaken vergoed: schrijfspullen, gymkleding, de ouderbijdrage, schoolreis, fiets, laptop en smartphone. Een vergoeding voor kleding en korting op sport en cultuur maken ook deel uit van het pakket.²²

Rheden is uiteraard niet de enige gemeente met een kindpakket. Via de [website](#) van kindpakket kan je zien welke gemeenten allemaal een pakket aanbieden. Per gemeente verschilt het wat er allemaal in het pakket zit. Voor de voorzieningen in het kindpakket werken gemeenten veelal samen met het [Jeugdfonds Sport & Cultuur](#) en [Stichting Leergeld](#). Op de websites van deze organisaties kan je zien of jouw gemeente al is aangesloten.

Niet iedere gemeente voert een kindgericht armoedebeleid. In 2019 is er wel een motie in de Tweede Kamer aangenomen waarin staat dat elke gemeente voorzieningen voor kinderen in armoede moet aanbieden. Tussen de gemeenten die dat doen, bestaan echter grote verschillen. Dat leidt er toe dat kinderen in de ene gemeente beter af zijn dan in de andere. Daarmee maakt het wel degelijk uit waar je wieg staat.²³ Over wat je als gemeente nog meer kan doen in het kader van kindgericht armoedebeleid, schreef het CLB *Kinderen vooruit*. Dit vind je [hier](#).

Voor de bestrijding van kinderarmoede stelde toenmalig staatssecretaris **Jetta Klijnsma** voor de komende jaren, vanaf 2017, € 100 miljoen per jaar beschikbaar. Dit bedrag komt via het gemeentefonds beschikbaar aan de gemeenten.

Niet elke gemeente besteedt het geld echter aan de bestrijding van kinderarmoede. Daarom schreef het CLB voorbeeldmotie 1 (zie hoofdstuk 5).

2.2 Voorbeeld: BuddyLink in Roosendaal

Met BuddyLink wil de gemeente Roosendaal kansarmoede – armoede, waarin een laag zelfbeeld en het verlies van eigenwaarde de veerkracht en mogelijkheden van mensen beperkt – de wereld uit helpen. Als hulp uitblijft of niet werkt, wordt de armoede van generatie op generatie doorgegeven. Met een buddytraject wordt geprobeerd om deze vicieuze cirkel te doorbreken. Vrijwilligers, zogenaamde ‘Buddy’s in empowerment’, worden getraind om op een gelijkwaardige manier en met wederzijds vertrouwen mensen in een kansarme situatie te benaderen en te helpen. Op die manier hoopt Buddylink de eigenwaarde en het zelfvertrouwen van deze groep te vergroten en de vicieuze cirkel van kansarmoede te doorbreken. De buddy is geen professionele hulpverlener, maar wordt ingezet naast de reguliere hulpverlening.²⁴

2.3 Voorbeeld: Quiet Nederland

Quiet Nederland is een organisatie, die zich inzet voor arme mensen in Nederland. De organisatie heeft drie pijlers: vertellen – structureel aandacht vragen voor armoede –; verzachten – door op lokaal niveau solidariteit te stimuleren en saamhorigheid te kweken –; en versterken – zorgen dat talenten ontwikkeld worden en het zelfvertrouwen op peil blijft.

Inmiddels is een tiental gemeenten aangesloten bij Quiet Nederland. In die gemeenten zijn zogenaamde Quiet Communities gestart. Door publiek-private samenwerking – de Quiet Communities leggen contact

²² Gemeente Rheden, ‘[Kindpakket](#)’.

²³ Kinderrechten.nl, 14-10-2019, ‘[Aanpak kinderarmoede verschilt per gemeente](#)’.

²⁴ Roosendaalse Uitdaging, ‘[BuddyLink. Deel je kracht!](#)’.

met lokale ondernemers en bedrijven – worden inwoners in armoede ondersteund met gratis activiteiten of producten.²⁵ Hun inzet blijft niet onopgemerkt: de Quiet Community van Tilburg won dit jaar de Nationale Vrijwilligersprijs.²⁶

2.4 Voorbeeld: minima reizen gratis met het OV in Het Hogeland

Reizen met het openbaar vervoer is prijzig, zeker als je een laag inkomen hebt. Minima in Het Hogeland konden al vervoerskosten – bijvoorbeeld om naar een cursus te gaan of voor een bezoek aan de voedsel- of kledingbank – vergoed krijgen. Eenvoudig was dat echter niet: het leverde een hoop gedoe met bonnetjes op en dat verhoogde de drempel om op pad te gaan en mee te doen.

Mariëtte de Visser, PvdA-wethouder in de gemeente, vindt dat het slimmer en beter kan. Ze wil de belemmering die reizen nu soms is, vanwege de kosten en het gedoe met het declareren, wegnemen. De gemeente is daarom met een proef van een jaar gestart, waarbij minima met de Meedoen Pas, die eenmalig voor € 7,50 kan worden aangeschaft, buiten de spits gratis met de trein en bus kunnen reizen in de provincie Groningen.²⁷

3. Schulden

Schuldhelpverlening is met de inwerkingtreding van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs) sinds 2012 een verantwoordelijkheid van gemeenten. De wet geeft een breed kader, waarbinnen gemeenten eigen beleid kunnen vormgeven.²⁸

3.1.1 Schuldhelpverlening

Bij schulden is voorkomen beter dan genezen. Vroegsignalering en schuldpreventie zijn dan ook vormen van schuldhelpverlening, waar we als PvdA volop willen inzetten. Door samen te werken met woningcorporaties en vroegtijdig huurachterstanden te signaleren kan je huisuitzettingen bijvoorbeeld voorkomen. Een gemeente, die zich afwachtend opstelt en inwoners met schulden enkel wijst op hun eigen verantwoordelijkheid, verergert de problemen juist.

Soms zal het echter niet mogelijk zijn om schulden te voorkomen. Daarom is het belangrijk om ook de traditionele schuldhelpverlening, het zogenaamde minnelijke traject, op orde te hebben. Nadat een inwoner met schulden zich meldt bij de gemeente, onderzoekt de gemeente (of de maatschappelijk dienstverlener in opdracht van de gemeente) wat de beste optie is om van de schulden af te komen.

Hierbij zijn twee opties: schuldbemiddeling en schuldsanering. Bij schuldbemiddeling wordt een betalingsregeling getroffen met de schuldeisers. Zij kunnen hiertoe niet worden verplicht, maar werken vrijwillig mee. Bij schuldsanering neemt de gemeente in één keer alle schulden over. De inwoner heeft dan nog slechts één schuldeiser: de gemeente.

²⁵ Quiet.nl, [‘Dit is quiet’](#).

²⁶ Quiet.nl, [‘Quiet Community Tilburg wint Nationale Vrijwilligersprijs’](#).

²⁷ Het Hogeland, [‘Gratis met de bus en trein’](#) en Dagblad van het Noorden, 27-8-2020, [‘Minima in Het Hogeland kunnen gratis met bus en trein: ‘Reizen moet geen belemmering meer zijn’](#)”.

²⁸ Rijksoverheid, [‘Waar moet ik schuldhelpverlening aanvragen?’](#).

Is schuldhulpverlening via de gemeente geen optie, bijvoorbeeld omdat de schuldeisers niet aan een regeling mee willen werken, omdat een inwoner niks af kan lossen of omdat eerder gemaakte afspraken geschonden worden, dan kan bij de rechtbank een wettelijke schuldsaneringsregeling aangevraagd worden. Schuldeisers zijn verplicht om hieraan mee te werken.²⁹

3.1.2 Schuldhulpverlening voor zelfstandigen

Eén op de drie mensen met problematische schulden is zzp'er. In veel gemeenten komt deze groep niet in aanmerking voor schuldhulpverlening (Wgs), tenzij ze hun onderneming – die in veel gevallen nog levensvatbaar is – stoppen en zich uitschrijven bij de Kamer van Koophandel.³⁰ Doen ze dit niet, dan worden ze verwezen naar de bijstand voor ondernemers (Bbz). Die bijstand vult het inkomen aan naar het sociaal minimum, maar is geen vorm van schuldhulpverlening.³¹

Dat veel gemeenten verwijzen naar de Bbz komt door tegenstrijdigheden in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Deze tegenstrijdigheden leiden tot een gat in het sociale vangnet. Enerzijds verbiedt de wet het uitsluiten van groepen, zoals zzp'ers, voor schuldhulp. Anderzijds staat in de memorie van toelichting van de wet, dat schuldhulpverlening niet toegankelijk is voor zelfstandigen met een nog functionerende onderneming. Vanuit die verwarring kiezen veel gemeenten ervoor om de schuldhulpverlening niet toegankelijk te maken voor zelfstandigen.

Zzp'ers met problematische schulden belanden zo tussen wal en schip, terwijl dat niet hoeft.³² Dat de Wgs niet toegankelijk is voor ondernemers, is een grote misvatting. De Wgs geeft gemeenten namelijk veel beleidsvrijheid. De gemeentelijke schuldhulpverlening kan gewoon opengesteld worden voor zzp'ers en dat gebeurt ook in verschillende gemeenten. Zo nam de Amstelveense gemeenteraad hiervoor een motie aan en is de schuldhulp in Amstelveen vanaf 1 oktober 2020 ook toegankelijk voor zelfstandig ondernemers.³³

Per 1 januari 2021 treedt de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening in werking. Deze wijziging heeft onder meer tot doel de verwarring uit de oorspronkelijke memorie van toelichting weg te nemen en duidelijk te maken dat schuldhulp ook toegankelijk is voor ondernemers.³⁴

3.2.1 Vroegsignalering

De wijziging van de Wgs geeft de gemeenten daarnaast meer middelen voor vroegsignalering. Door de aanpassing van de wet krijgen gemeenten de mogelijkheid om gegevens over betalingsachterstanden in een vroeg stadium uit te wisselen met woningcorporaties, energie- en drinkwaterbedrijven en de zorgverzekering. Doel van de wetswijziging is dat inwoners met betalingsachterstanden zo snel mogelijk

²⁹ Rijksoverheid, ['Wettelijke schuldsanering \(Wsnp\)'](#).

³⁰ NVVK, 23-1-2020, ['Meer aandacht nodig voor ZZP'ers op zoek naar schuldhulp'](#).

³¹ Lees meer over de Bbz in paragraaf 1.2.

³² Stimulansz, 10-12-2019, ['Zelfstandig ondernemers en schuldhulpverlening'](#) en De Volkskrant, 23-1-2019, ['ZZP'ers zonder schuldhulp: 'Doorwerken tot mij 72ste is een noodzaak'](#).

³³ Gemeente Amstelveen, 8-7-2020, ['Uitbreiding schuldhulpverlening aan zelfstandig ondernemers'](#) en Gemeenteraad Amstelveen, 11-3-2020, ['Motie: Een goede schuldhulpverlening voor zelfstandigen'](#).

³⁴ NVVK, 10-3-2020, ['Succes voor Van Ark: Kamer steunt wetswijziging schuldhulpverlening'](#).

kunnen worden opgespoord. Zo wordt er hulp geboden, voordat inwoners zelf aan de bel trekken – vaak doen ze dat pas na vier à vijf jaar – en de schulden al hoog zijn opgelopen.³⁵

3.2.2 Voorbeeld: vroegsignalering door Vroeg Eropaf

Dat het uitwisselen van gegevens pas vanaf 2021 in de Wgs wordt opgenomen, betekent niet dat het niet eerder gebeurde. Amsterdam hanteert al sinds 2006 een aanpak, waarbij gegevens worden uitgewisseld met woningcorporaties, energie- en drinkwaterbedrijven en de zorgverzekering: de zogenaamde Vroeg Eropaf-aanpak.

Wanneer een inwoner een betalingsachterstand bij een van de voorgaande organisaties heeft, ontvangt de gemeente daarover een melding en neemt het Vroeg Eropaf-team contact om met de inwoner om te kijken of hulp nodig is. Als dat het geval is, wordt er gekeken of er meer achterstanden zijn, of er nog meer achterliggende problemen zijn. Vervolgens maakt het Vroeg Eropaf-team een plan op maat gemaakt, zodat de bewoner weer perspectief krijgt. De aanpak werkt: het landelijk gemiddelde van de schuld van inwoners in een schuldhulpverleningstraject bedraagt € 42.000, terwijl dit in Amsterdam met € 26.000 een stuk minder is.³⁶

Ook andere gemeenten kennen de Vroeg Eropaf-aanpak. Zo is in Arnhem het programma na een succesvolle pilot voortgezet en uitgebreid³⁷, en startte een tiental Twentse gemeenten in 2019 met een Vroeg Eropaf pilot, die tot en met 2020 loopt.³⁸ Naast deze voorbeelden zijn er nog veel meer gemeenten, waar al met een soortgelijke aanpak wordt gewerkt.

3.2.3 Voorbeeld: vroegsignalering in Eindhoven met de Werkplaats financiën

Veel mensen vinden hulp zoeken bij financiële problemen lastig. Daarom ontstond uit een bewonersinitiatief in Eindhoven de Werkplaats Financiën: een plek in de buurt, waar bewoners laagdrempelig terecht kunnen voor al hun vragen en zorgen over geld.³⁹ Inmiddels heeft de Werkplaats Financiën vijf locaties in de wijken. Buurtbewoners met vragen over geld worden hier geholpen door ervaringsdeskundigen, sociaal raadslieden en budgetcoaches van de gemeenten. Wanneer er meer hulp nodig is, weet de Financiële Werkplaats de juiste route te vinden. De werkplaats draagt zowel bij aan preventie, door voorlichting, als aan vroegsignalering.

3.2.4 Voorbeeld: vroegsignalering door meldpunt EMMA

Eerder melden, minder achterstanden. Dat is het motto van Meldpunt EMMA in Zoetermeer. Verschillende maatschappelijke instanties – SchuldHulpMaatje, Humanitas, Palet Welzijn en Stichting MIM – en de gemeente Zoetermeer hebben de handen ineengeslagen om problematische schulden met vroegsignalering tegen te gaan.

³⁵ Divosa, 24-6-2020, '[Gemeenten mogen gegevens schulden gaan delen](#)', Rijksoverheid, 23-6-2020, '[Eerste Kamer stemt in met wijziging wet gemeentelijke schuldhulpverlening](#)' en VNG, 2-7-2020, '[Zorgen uitvoerbaarheid Wet gemeentelijke schuldhulpverlening](#)'.

³⁶ Gemeente Amsterdam, '[Vroegsignalering schuldhulpverlening](#)'.

³⁷ Omroep Gelderland, 20-3-2019, '[Vroeg Eropaf-methode bij schulden werpt zijn vruchten af](#)'.

³⁸ GB Twente, '[Vroeg Eropaf](#)'.

³⁹ Lumens, '[Vandaag in Groot Eindhoven: Geldzorgen? Werkplaats financiën helpt je op weg!](#)', en <https://www.werkplaatsfinancien.nl/>.

Als een inwoner een huurachterstand van twee maanden heeft, wordt een maatschappelijk werker op de hoogte gesteld. Deze gaat in gesprek met de bewoner en zorgt voor een doorverwijzing naar een van de samenwerkende vrijwilligersorganisaties. Meldpunt EMMA heeft als doel om het aantal aanmeldingen bij schuldhulpverleners te stabiliseren en te zorgen voor een daling in het aantal huishoudingen.⁴⁰ Het meldpunt is inmiddels twee jaar actief. Van alle benaderde huishoudens is voor bijna de helft een oplossing gevonden.⁴¹

3.3.1 Schuldvrije gemeente

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de schuldhulp, maar in veel gevallen zijn gemeenten ook schuldeiser. In die rol stellen ze zich vaak weinig coulant op, staan ze als schuldeiser voorop in de rij en zorgen ze door hoge rentes en boetes voor oplopende schulden.

3.3.2 Voorbeeld: de menselijke maat in Arnhem

Dat het anders kan, laat PvdA-wethouder **Martien Louwers** uit Arnhem zien. Schulden van inwoners die al langer dan drie jaar een vordering hebben openstaan bij de gemeente, worden kwijtgescholden. Ook gaan de incassokosten, die soms oplopen tot € 700, omlaag naar een vast bedrag van € 75. Bovendien legt de gemeente geen boetes en wettelijke rentes meer op over de schulden. Op die manier wordt voorkomen dat een kleine schuld oploopt tot een schuld, die niet meer te overzien is.

De kwijtschelding is direct een moment om in contact te komen met inwoners. Ze worden uitgenodigd voor een gesprek, waarbij het gehele financiële plaatje wordt doorgenomen en ook gekeken wordt of er op andere terreinen hulp nodig is, bijvoorbeeld bij het vinden van werk of vinden van de juiste voorzieningen. Op de korte termijn kost de regeling geld, maar op de lange termijn zal het een besparing opleveren.⁴²

Met voorbeeldmotie 2 (zie hoofdstuk 5) kan je de eerste stappen zetten om ook jouw gemeente schuldvrij te maken.

3.3.3 Voorbeeld: Reset Rotterdam

In 2019 ging de Rotterdamse schuldenaanpak rigoureuus op de schop. Met de nieuwe schuldenaanpak, Reset Rotterdam, wil de gemeente door mensen met schulden eerder passende ondersteuning te geven op weg naar een schuldvrije generatie Rotterdammers. De aanpak is gestoeld op drie ambities, waarvan voorkomen, dat Rotterdammers schulden maken de eerste is. Hiervoor wordt onder andere meer voorlichting gegeven en is een campagne op poten gezet over het bespreekbaar maken van geldzaken.

De tweede ambitie is om meer Rotterdammers te helpen hun schulden onder controle te krijgen. Daarbij staat de menselijke maat voorop. Zo komt er een perspectieffonds voor jongeren, waaruit schulden in één keer afgelost kunnen worden. Bovendien wordt de hulp laagdrempeliger georganiseerd en krijgt elke Rotterdammer die een schuldregeling ingaat één aanspreekpunt. Medewerkers in de schulddienstverlening worden getraind in het herkennen van laaggeletterdheid en licht verstandelijke

⁴⁰ Kwadraad.nl, 15-9-2016, '[Meldpunt EMMA: eerder melden, minder achterstanden](#)'.

⁴¹ Algemeen Dagblad, 10-2-2020, '[Mensen met schuld zijn blij met helpende hand, amper tien procent wil van niks weten](#)'.

⁴² Lokaal Bestuur, 26-1-2020, '[Met het kwijtschelden van problematische schulden helpt Arnhem haar inwoners echt](#)' en 13-12-2019, '[Schulden in Arnhem kwijtgescholden](#)'.

beperkingen. Ook worden ze getraind in stress-sensitief werken. Door hierbij innoverend te werk te gaan wordt tot slot de derde ambitie verwezenlijkt.⁴³

In 2019 startte de nieuwe aanpak in vier gebieden in de gemeente. Het lijkt te werken: drieduizend Rotterdammers kregen hulp bij het oplossen van hun schulden, terwijl er dat een jaar eerder duizend minder waren.⁴⁴

3.3.4 Voorbeeld: jongeren van schulden afhelpen met revolverend fonds in Leiden

De helft van de Nederlandse jongeren tussen de 18 en de 27 heeft schulden (gehad). De schulden zijn eenvoudig gemaakt, maar ervan afkomen is lastiger. In 2016 startte de Leidse PvdA-wethouder **Marleen Damen** een unieke pilot om een groep van 25 jongeren van hun schulden af te helpen.

Vanuit een fonds, waarvoor de gemeente € 300.000 beschikbaar stelde, werden de schulden van de jongeren overgenomen. De gemeente onderhandelde met de schuldeisers over de hoogte van de schuld en probeerde waar mogelijk de boete ervan af te krijgen. De jongeren betaalden de schulden terug aan de gemeente. Deze bedragen werden weer in het fonds gestort, zodat het fonds zich weer vulde en er andere jongeren geholpen konden worden.

Deelname aan het project was niet vrijblijvend. De jongeren – die geselecteerd werden voor de gemeente, jongeren- en zorgorganisaties – moesten de schulden binnen vijftien jaar worden afbetalen en bleven dus zelf verantwoordelijk voor de schuld. Bovendien mochten de jongeren geen nieuwe schulden maken.⁴⁵

4. Zorg voor overzicht

De bovenstaande voorbeelden laten zien dat of en hoe je mensen met schulden wil helpen draait om politieke keuzes. Richt je je op vroegsignaleren en een ruimhartig beleid of juist niet? Doe je veel om kinderen in armoede de best mogelijke start te geven of vind je dit vooral en alleen een verantwoordelijkheid van de ouders? Stel je je als overheid proactief op of wacht je tot de schulden torenhoog zijn geworden? Het antwoord op deze vragen heeft te maken met waarden als solidariteit, een inclusieve samenleving en bestaanszekerheid. Ook arme mensen moeten zeker zijn van een menswaardig bestaan.

Als gemeente kun je op veel manieren deze waarden invullen en ondersteuning bieden aan mensen met een laag inkomen.⁴⁶ Maar door de veelvoud aan regelingen en initiatieven is het voor inwoners lastig om

⁴³ Gemeente Rotterdam, maart 2019, '[Reset Rotterdam](#)'.

⁴⁴ Gemeente.nu, 21-1-2020, '[Goed voorbeeld: Nieuwe aanpak Rotterdamse schuldhulp loont](#)' en Kom uit je schuld, 6-2-2020, '[De Rotterdamse aanpak: 'Elke wijk is maatwerk''](#).

⁴⁵ Lokaal Bestuur, '[Schulden bij Jongeren](#)'.

⁴⁶ Een prima informatiebron voor raadsleden en wethouders is het Amsterdamse [magazine MUG](#). **MUG** is een gratis maandblad voor minima en voor iedereen die zich maatschappelijk betrokken voelt. Met informatie over onder andere sociale zekerheid, werk, schuldhulp en participatie. Het magazine wil een bijdrage leveren aan de emancipatie van mensen, die ongeacht de reden – tijdelijk of blijvend – financieel nauwelijks uitkomen. Dat gebeurt door het geven van positief nieuws, reportages, interviews en achtergrondartikelen over initiatieven 'van, voor en door' gewone burgers, al dan niet door de overheid ondersteund. Ook volgt **MUG** kritisch en

het overzicht te houden. Een goede eerste stap om je inwoners wegwijs te maken, is daarom het scheppen van overzicht. Zo heeft Amsterdam de webpagina 'Pak je kans', waarop alle regelingen overzichtelijk gebundeld zijn en inwoners kunnen zien, waar ze al dan niet recht op hebben, gebouwd.⁴⁷ Ook andere gemeenten hebben zo'n overzicht gecreëerd, bijvoorbeeld [Eindhoven](#), [Enschede](#) en [Leeuwarden](#).

5. Voorbeeldmoties

Met de genoemde voorbeelden kan je lokaal het armoedebeleid en de schuldhulpverlening stevig en op een sociaal-democratische wijze op de agenda zetten. Om je verder op weg te helpen hebben we een aantal voorbeeldmoties geschreven. Uiteraard hangt het geheel van je lokale situatie af welke invulling je geeft aan de voorbeeldmoties.

5.1 Voorbeeldmotie 1 – Bestrijding van kinderarmoede

Motie **[vreemd aan de orde van de dag]**

De raad van de gemeente [...] in vergadering bijeen op [...],

Constaterende dat

- Zelfstandigen met schulden in onze gemeente niet in aanmerking komen voor schuldhulpverlening via de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), maar doorverwezen worden naar de Bijstand voor zelfstandigen (Bbz);
- Het wettelijke kader van de gemeentelijke schuldhulpverlening aangeeft dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de schuldhulpverlening van hun inwoners, dus ook voor de schuldhulp aan zelfstandigen.

Overwegende dat

- De Bbz niet het geijkte middel is voor schuldhulpverlening aan zelfstandigen. Daardoor belanden ZZP'ers met problematische schulden tussen wal en schip en verergert hun situatie;
- Ook zelfstandigen het perspectief op een schuldenvrije toekomst geboden moet worden.

Verzoekt het college om

- Conform wet- en regelgeving zelfstandig ondernemers toegang te geven tot de gemeentelijke schuldhulpverlening en hier goed over te communiceren met zelfstandig ondernemers;
- Deze uitgangspunten voor **[datum]** te verwerken in relevante beleidsdocumenten.

onafhankelijk, volgens journalistieke normen, beleid en uitvoering van sociale wetgeving en andere relevant ontwikkelingen.

⁴⁷ Gemeente Amsterdam, '[Hulp bij laag inkomen](#)' en '[Hulp bij laag inkomen voor ouders met schoolgaande kinderen](#)'.

5.2 Voorbeeldmotie 2 – Naar een schuldvrije gemeente (inclusief inleidend verhaal)

Net als Arnhem naar een schuldvrije gemeente

Zo'n 700.000 Nederlandse huishoudens met problematische schulden.⁴⁸ Met een gemiddelde schuld van € 42.000 is deze groep al jaren stabiel. Op eigen kracht uit het moeras van woekerrentes en steeds verder oplopende betalingsachterstanden komen lukt nauwelijks en de problemen stapelen zich op. Gezinnen worden op straat gezet, huwelijken sneuvelen, mensen kampen met psychische problemen en raken hun baan kwijt.

Desondanks weten jaarlijks slechts zo'n 89.000 huishoudens de weg naar de gemeentelijke schuldhulpverlening te vinden. Steeds meer gemeenten nemen hun taak serieus en proberen mensen met problematische schulden zo snel en goed mogelijk te helpen.

Toch is er één grote maar: de overheid, ook de lokale, is vaak de grootste schuldeiser en stelt zich keihard op. Gemeenten staan vooraan in de rij, rekenen woekerrentes en houden nauwelijks rekening met persoonlijke omstandigheden, waardoor de problemen alleen maar verergeren. Dat het ook anders kan, bewijst Arnhem. Daar scheldt de gemeente langdurige schulden kwijt én wordt samen met de betrokkenen gekeken naar het oplossen van de aan schulden gerelateerde problematiek.

Motie [vreemd aan de orde van de dag]

De raad van de gemeente [...] in vergadering bijeen op [...],

Constateernde dat

- Stapeling van boetes, aanmaningskosten, invorderingskosten en rente op betalingsachterstanden onwenselijk is en naast de schuldenproblematiek ook de bijkomende maatschappelijke problemen vergroot;
- De overheid bij schulden vaak de voornaamste schuldeiser is;
- De gemeente tegelijk verantwoordelijk is voor de schuldhulpverlening;
- Met het opleggen van invorderkosten en rente bij betalingsachterstanden of bij het hanteren van een te lage beslagvrije voet, de gemeente haar eigen taak om problematische schulden tegen te gaan bemoeilijkt;
- Boetes bedoeld zijn om mensen die niet willen betalen aan te zetten tot betalen, maar een negatief effect hebben als inwoners wel willen, maar niet kunnen betalen;
- Bij het aanhouden van een te lage beslagvrije voet het risico op verder oplopende schulden heel groot is.

Overwegende dat

- Een tussentijdse aanmaning, het vroegtijdig aanbieden van een betalingsregeling en persoonlijk contact tot een vermindering van boetestapelingen leidt;
- Gemeenten vooruitlopend op landelijke wetgeving een beslagvrije voet van minimaal 95% van de bijstandsnorm kunnen hanteren;

⁴⁸ Zie <https://www.trouw.nl/nieuws/aantal-aanmeldingen-bij-schuldhulpverlening-daalt-maar-veel-schuldenaren-blijven-onvindbaar~bc71f4ae/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>.

- In onze gemeente momenteel een beslagvrije voet van (..) van de bijstandsnorm wordt gehanteerd;
- Het voorkomen van boetestapelingen en het verhogen van de beslagvrije voet een onmisbaar onderdeel zijn in het bieden van schuldhulpverlening en oplossen van schuldenproblematiek;
- Het niet kunnen terugbetalen van langdurige (meer dan drie jaar oude) schulden het oplossen van de schuldenproblematiek onmogelijk maakt;
- Mensen met schulden vaak kampen met meerdere problemen;
- Het in beeld brengen en oplossen van deze aan schulden gerelateerde problematiek onderdeel is van schuldhulpverlening;
- Het hebben van een zeker inkomen veel van deze aan schulden gerelateerde problematiek wegneemt;
- De participatiewet het aannemen van tijdelijk of parttime werk en daarmee de doorstroming naar een zeker inkomen belemmert.

Spreekt uit dat

- De gemeente al het mogelijke moet doen om te voorkomen dat kwetsbare inwoners door beslaglegging of boetes van de zijde van de overheid verder in financiële problemen komen;
- Schuldhulpverlening alleen werkt als alle aan schulden gerelateerde problematiek wordt aangepakt en de gemeente waar mogelijk belemmeringen voor oplossingen moet wegnemen.

Verzoekt het college om

- Geen boetes of vordering verhogende kosten op te leggen bij betalingsachterstanden van inwoners met problematische schulden, mits zij schuldhulpverlening accepteren;
- Ook geen boetes op te leggen of vordering verhogende kosten op te leggen bij betalingsachterstanden, indien al sprake is van een maximaal beslag op loon of uitkering;
- Zo spoedig mogelijk een beslagvrije voet van 95% van de bijstandsnorm in te voeren;
- Er bij grote schuldeisers, zoals het CJIB, de belastingdienst, zorgverzekeraars, energieleveranciers of woningcoöperaties op aan te dringen boetestapeling te voorkomen door tussentijds een aanmaning in eenvoudig Nederlands te sturen en/of vroegtijdig persoonlijk contact op te nemen en een betalingsregeling aan te bieden;
- Het goede voorbeeld te geven en schulden van drie jaar en ouder van inwoners met problematische schulden kwijt te schelden, mits zij schuldhulpverlening accepteren;
- In de schuldhulpverlening met inwoners naar oplossingen voor alle aan schulden gerelateerde problematiek te zoeken;
- Waar mogelijk belemmeringen weg te nemen en bijvoorbeeld het aannemen van tijdelijk of parttime werk aan te moedigen, door met gerichte maatregelen onzekerheden uit de participatiewet weg te nemen;
- Deze uitgangspunten voor [datum] te verwerken in relevante beleidsdocumenten.

En gaat over tot de orde van de dag.

Namens de fracties van [...]

5.3 Voorbeeldmotie 3 – Automatisch in aanmerking voor alle regelingen komen

Motie [vreemd aan de orde van de dag]

De raad van de gemeente [...] in vergadering bijeen op [...],

Constaterende dat

- Het hebben van schulden en een te laag inkomen de belangrijkste veroorzakers zijn van armoede;
- De gemeente een ruim aanbod heeft van schuldhelpvoorzieningen en minimaregelingen;
- De gemeente streeft naar een zo groot mogelijke toegankelijkheid, bekendheid en bereik van de voorzieningen tegen armoede;
- De verwijzing van bijstandsgerechtigden naar regelingen beter kan;
- Bijstandsgerechtigden inkomensondersteunende regelingen nu zelf moeten aanvragen;
- Mensen die leven op of onder de bijstandsnorm per definitie in aanmerking komen voor alle regelingen.

Overwegende dat

- Wij willen voorkomen dat mensen die in armoede leven keer op keer bij verschillende organisaties hun situatie moeten uitleggen;
- Inwoners alle steun horen te krijgen waar zij recht op hebben.

Verzoekt het college om

- De bekendheid van de schuldhelpvoorzieningen en minimaregelingen te vergroten door er actief de boer mee op te gaan;
- Inwoners op of onder de bijstandsnorm automatisch alle regelingen toe te kennen.

En gaat over tot de orde van de dag.

*Deze handreiking is geschreven door **Sofie Kuilman** en met input van **Geert Rijken, Ria de Vries, Michael Yap** en **Jacqueline Kalk** tot stand gekomen. De eindredactie was in handen van **Jan Erik Keman**.*